

Stemmen voor ...

IN HET KORT

Met deze lesactiviteit laat je leerlingen standpunten en waarden verkennen door zelf enkele nieuwe afspraken/regels/wetten te bedenken en hierover standpunt in te nemen.

DOELGROEP

1ste, 2^e en 3^e graad secundair onderwijs

DUUR

50 minuten

LESDOELEN

- De leerlingen kunnen een standpunt innemen m.b.t. zwerfvuil/sluikstort.
- De leerlingen kunnen hun standpunt m.b.t. sluikestort onderbouwen met argumenten.
- De leerlingen zijn zich bewust van verschillende standpunten en waarden m.b.t. zwerfvuil/sluikstort.
- De leerlingen respecteren over verschillende standpunten en waarden m.b.t. zwerfvuil/sluikstort.

MATERIAAL

- Een blad per groepje
- Een rode en groene pen per leerling
- Een post-it per leerling

VOORAF

- Kies de elementen uit de les die passen bij jouw leerlingen en die aansluiten bij voorgaande en geplande lessen.
- Formuleer een of enkele uitdagingen die aansluiten bij de voorkennis van de leerlingen en eventueel aan bod kwamen tijdens vorige lesactiviteiten:

Er liggen veel sigarettenpeuken op de grond aan onze schoolpoort.
Na de lunch liggen er veel wegwerpverpakkingen in de eetzaal.
Er kleeft veel kauwgom op de speelplaats en onder de schoolbanken.
Bij uitstappen laten de leerlingen van onze school vaak veel zwerfvuil achter.

LESVERLOOP

1. PRIKKEL

10 min

Schrijf een of enkele al dan niet tijdens vorige lesactiviteiten geïdentificeerde uitdaging(en) m.b.t. zwerfvuil/sluikstort bovenaan op het bord.

Er liggen veel sigarettenpeuken op de grond aan onze schoolpoort.
Na de lunch liggen er veel wegwerpverpakkingen in de eetzaal of in het parkje vlakbij de school.
Er kleeft veel kauwgom op de speelplaats en onder de schoolbanken.
Bij uitstappen laten de leerlingen van onze school vaak veel zwerfvuil achter.

Denkvraag

Mogelijk antwoord

Overloop klassikaal welke afspraken/regels/wetten er thuis, op school of in de gemeente al bestaan om de uitdaging(en) aan te pakken.

De leerlingen en het schoolpersoneel mogen alleen roken in de afgebakende zone rond de peukenpaal.
De leerlingen zijn verplicht om hun tafel in de eetzaal proper achter te laten en hiervoor een vod en veger te gebruiken.
De leerlingen mogen geen werpverpakkingen meenemen naar school.
Leerlingen die hun kauwgom op hun bank of stoel kleven moeten tijdens de middagpauze alle kauwgom in het klaslokaal verwijderen.
Bij schooluitstappen duiden de leerkrachten per klas een 'properheidsverantwoordelijke' aan, die erop moet toezien dat de leerlingen van de klas geen zwerfvuil achterlaten.

Besprek kort hoe effectief deze afspraken/regels/wetten zijn en hoe de leerlingen zich hierbij voelen.

Werkt deze afspraak/regel/wet volgens jou? Waarom (niet)?

Vind je het fijn of zou het fijn vinden om je aan deze afspraak/regel/wet te houden? Waarom (niet)?

Reflecteer ook kort over afspraken/regels/wetten.

Waar gelden er nog afspraken/regels/wetten? Hoe bindend zijn die in verschillende contexten (thuis, op school, in de gemeente ...)? Welke verschillen of gelijkenissen zijn er per context?

Wat betekent het om een afspraak/regel/wet na te leven?

Wie stelt afspraken/regels/wetten op in welke context? Waarom, denk je? Ben je het daarmee eens?

Zou je zelf graag afspraken/regels/wetten opstellen? Zo ja, in welke context?

Leg uit dat het nu aan de leerlingen is om zelf nieuwe afspraken/regels/wetten te bedenken.

2. KERN

2.1 DEMOCRATISCH RONDJE

35 min

Gebruik de werkvorm *Democratisch rondje*¹ (© Djapo) om de leerlingen standpunten en waarden te laten verkennen door zelf enkele nieuwe afspraken/regels/wetten te bedenken en hierover standpunt in te nemen.

STAP 1

Denkvraag formuleren en taken verdelen

Schrijf onder elke uitdaging op het bord een denkvrage en lees die luidop voor.

Verdeel de leerlingen in groepjes van drie tot vijf leerlingen. Zorg dat elk groepje een blad papier en een groene en rode pen heeft. Elke groep kiest één van de uitdagingen op het bord en maakt er een denkvrage van, bijvoorbeeld:

TIP!

Je kan de groepjes leerlingen ook zelf een denkvrage voor hun uitdaging laten bedenken.

Welke afspraak/regel/wet zou ervoor kunnen zorgen dat er minder sigarettenpeuken aan onze schoolpoort liggen?

Welke afspraak/regel/wet zou ervoor kunnen zorgen dat alle leerlingen op onze school een herbruikbare drinkbus gebruiken?

Welke afspraak/regel/wet zou ervoor kunnen zorgen dat kauwgom in de vuilnisbak terecht komt?

Welke afspraak/regel/wet zou ervoor kunnen zorgen dat het Leave No Trace-principe toegepast wordt op alle uitstappen van de school?

De groepjes noteren hun denkvrage op hun blad en lezen die om de beurt luidop voor.

Elk groepje duidt een verslagnemer, een verslaggever en een tijdbewaker aan. De verslagnemer vat steeds samen wat de groep beslist en noteert op het blad. De verslaggever stelt telkens voor aan de klas. De tijdbewaker zet een timer en zorgt ervoor dat het groepje tijdig doorschuift naar het volgende blad.

¹ De werkvorm *Democratisch rondje* komt uit de methode *Filosoferen* van Djapo. Tijdens werkvormen – die de weg naar het filosofisch gesprek plaveien – verkennen de leerlingen hun gedachten, ideeën en meningen. De gedachten en de ideeën, maar ook het denkproces van de leerlingen, verrijken het filosofisch gesprek dat eruit volgt. *Filosoferen* is een denkvaardigheid die je kan inzetten om het kritisch vermogen aan te scherpen en actieve burgerzin op te roepen. Het houdt in dat je concepten en waarden onderzoekt tijdens een filosofisch gesprek. Meer weten over filosoferen? www.djapo.be.

Denkvraag vernauwen d.m.v. zes pijlers

Zorg eventueel voor focus of extra uitdaging door de denkvrage te vernauwen. Dat kan door het denkproces te vernauwen tot één van de zes pijlers van het zwerfvuilbeleid van Mooimakers, bijvoorbeeld:

Welke afspraak/regel/wet die aansluit bij de pijler 'omgeving' zou ervoor kunnen zorgen dat er minder sigarettenpeuken aan onze schoolpoort liggen?

De keuze voor een specifieke pijler kan ervoor zorgen dat de leerlingen juist meer gerichte of meer creatieve afspraken/regels/wetten bedenken. Bovendien kan je onder de ene pijler misschien eenvoudiger acties bedenken dan onder een andere, waardoor je het brainstormproces kan vergemakkelijken of juist uitdagender kan maken.

INFRASTRUCTUUR

In de school staan vuilnisbakken, net zoals in de openbare ruimte (in straten, in parken en op pleinen). Hoe, waar en welke vuilnisbakken je plaatst, maakt deel uit van de infrastructuur. Het proper maken van de openbare ruimte hoort hier ook bij. Zo zijn er veegwagens of veegteams die straten of pleinen proper maken.

OMGEVING

Op een propere speelplaats ben je minder geneigd om zelf iets op de grond te gooien. In donkere hoekjes, achter muurtjes en op verwaarloosde plaatsen zie je vaker afval liggen. Hoe de omgeving eruitziet, speelt mee in hoeveel zwerfvuil of sluikestort er terecht komt.

HANDHAVING

Ben je ooit al aangesproken door een gemeenschapswacht of een politieagent met de vraag om je afval in de vuilnisbak te gooien? Dat zijn handhavers. Ze houden de orde en sommige van hen kunnen boetes uitschrijven. Ook boetes voor zwerfvuil en sluikestort. Als alle andere pijlers niet werken, dan wordt actie ondernomen binnen de pijler handhaving.

PREVENTIE

Herbruikbaar materiaal gebruiken, zoals op school een drinkbus en een lunchbox meenemen, past volledig in het plaatje van preventie. Daardoor verbruiken we minder eenmalige verpakkingen en vermijden we bergen afval. Ook vermindert dat de CO₂-uitstoot en energie voor transport en verwerking ervan, zoals verbranding- of recyclageprocessen.

SENSIBILISERING/COMMUNICATIE

Zet je met je school al sterk in op de aanpak van zwerfvuil, maar wil je ook de buurt, ouders of anderen meekrijgen? Dan kan je inzetten op sensibilisering door bijvoorbeeld affiches met een duidelijke boodschap te verspreiden, een campagne te lanceren via sociale media ...

PARTICIPATIE

Hou je met je school de schoolomgeving proper? Of ga je in je eigen buurt opruimen? Dat betekent een deelname aan de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort. Scholen, verenigingen, bedrijven en burgers kunnen allemaal meehelpen om samen te streven naar een propere omgeving.

STAP 2

Voorstellen bedenken

De groepjes denken na over mogelijke afspraken/regels/wetten. Na vijf minuten formuleert elk groepje uiteindelijk één voorstel als antwoord op de denkvraag en noteert de verslaggever dit bovenaan op het blad.

STAP 3

Standpunt innemen

Elk groepje schuift door naar het blad van het volgende groepje. De leerlingen lezen het voorstel van het andere groepje en overleggen drie minuten of ze het eens of niet eens zijn met de voorgestelde afspraak/regel/wet. De verslaggever noteert in het groen waarom de leerlingen in het groepje voor zijn en in het rood waarom ze tegen het voorstel zijn. Er mogen zowel argumenten voor als tegen het voorstel op het blad genoteerd worden. Argumenten kunnen eerder rationeel zijn, bijvoorbeeld over de verwachte effectiviteit van een voorgestelde afspraak/regel/wet m.b.t. de denkvraag, maar ook eerder emotioneel, bijvoorbeeld over de weerstand die een voorgestelde afspraak/regel/wet oproept.

Daarna schuiven de groepjes weer door naar het blad van een volgend groepje. Herhaal tot elk groepje drie voorstellen beoordeeld heeft.

STAP 4

Voorstellen herformuleren

Elk groepje gaat terug naar het eigen blad. De leerlingen lezen de argumenten die de andere leerlingen noteerden. Ze overleggen vijf minuten en passen (de formulering van) hun voorstel al dan niet aan.

Zijn de andere leerlingen meer voor of meer tegen ons voorstel?

Welke argumenten geven ze daarvoor?

Wat zorgt ervoor dat de andere leerlingen voor of tegen ons voorstel zijn?

Hoe zouden we ons voorstel kunnen herformuleren zodat meer leerlingen ermee akkoord gaan?

De verslaggevers noteren het nieuwe voorstel bovenaan op de achterkant van het blad. De verslaggevers stellen het nieuwe voorstel klassikaal voor.

STAP 5

Stemmen voor of tegen

Leg de bladen nu met de nieuwe voorstellen bovenaan verspreid over het klaslokaal of hang ze verspreid op het bord. Elke leerling beslist nu individueel of die voor of tegen elke afspraak/regel/wet is. De leerlingen lopen daarvoor rond in het klaslokaal en gaan langs elk voorstel. Wie voor is, ondertekent de afspraak/regel/wet op het blad met een groene pen. Wie tegen is, ondertekent met een rode pen. Op de achterzijde of kleefzijde van een post-it noteren de leerlingen in het groen een reden waarom ze voor zijn of in het rood waarom ze tegen het voorstel zijn. Ze kleven de post-it onder de afspraak/regel/wet.

Laat elk groepje nu terugkeren naar het eigen voorstel. De leerlingen tellen de handtekeningen op het blad, vergelijken de argumenten en bespreken kort de resultaten.

Hoeveel leerlingen zijn voor? Hoeveel tegen?

Welke (tegen)argumenten worden gegeven?

Welke argumenten komen meermaals terug?

De verslaggever van elk groepje brengt klassikaal verslag uit over de stemuitslag voor hun afspraak/regel/wet en de argumenten van voor- en tegenstanders.

3. SLOT

3.1 REFLECTIE

Overloop de verschillende voorstellen, standpunten en argumenten klassikaal en reflecteer samen met de leerlingen over het denkproces en de voorgestelde afspraken/regels/wetten.

Hadden veel leerlingen in de klas dezelfde mening?

Was je verrast door bepaalde voorstellen of argumenten? Zo ja, dewelke? Waarom?

Zijn er voorstellen waar je andere stemmen op had verwacht?

Waren er meningsverschillen in jullie groepje? Zo ja, hoe zijn jullie daarmee omgegaan?

Heb je je eigen standpunt gewijzigd na het lezen van de andere standpunten?

Op welke manier zouden we ervoor kunnen zorgen dat (de positief beoordeelde) afspraken/regels/wetten ingevoerd worden?

Van welke voorgestelde afspraken/regels/wetten denk je dat het waarschijnlijk is dat die effectief ingevoerd worden? Waarom wel of niet?

Denk je dat de doelgroep (bijvoorbeeld 'de leerlingen op onze school') hier blij mee zal zijn? Waarom (niet)?

3.1 MOGELIJKE VERVOLGACTIVITEIT

Nu de leerlingen als klasgroep enkele afspraken/regels/wetten hebben uitgekozen, kunnen ze de voorstellen met de meeste stemmen samen in een afsprakenkader gieten of voorleggen aan de bevoegde instanties, zoals de schooldirectie, het gemeentebestuur ...

COLOFON

Redactie:
Bram Speleman

Vormgeving:
mortierbrigade

© 2024 / Djapo

Djapo vzw
Ortolanenstraat 6
3010 Kessel-Lo
0460 95 71 01
info@djapo.be
www.djapo.be

Coverfoto © Stijn Swinnen

Deze lesactiviteit kwam tot stand in opdracht van en in samenwerking met **Mooimakers**.

 www.mooimakers.be

 facebook.com/mooimakers.be

 instagram.com/demooimakers

 linkedin.com/company/mooimakers

djapo

Vlaanderen
verbeelding werkt